

kitüntetések, múzeumok vásárlásai kísérik pályafutásán. Minden ellenzéssel és vitával szemben a sikerek áradata veszi körül. Tizenkét év alatt hatalmas művek hosszú sorát alkotta meg. A képzőművészetet nemzeti ügyre tette a körülötte hullámzó érdeklődés.

VINKLER LÁSZLÓ.

A budai királynő álma

(Ez a bunjevác népballada nyilván Budának a török által történt 1541.-i elfoglalásához, valamint Zápolyai János király és Izabella királyné sorsához fűződik. Eredeti címe: *San Budinuske Kraljice* s a Szabadkán 1939-ben megjelent *Bunjevacke Narodne Pisme* című kötetben olvasható).

A szép királynő Budavárában
 Csudákat látott egyszer álmában
 A felhőtlen ég kettéhasadott,
 A kerek hold s a fénylő csillagok
 Elhalványultak, s a mélybe bukott
 A fénylő, kéklő égről le a nap,
 Csak az esthajnalcsillag ragyogott
 A kettéhasadt égbolt közepén.
 A szép királynő másnap reggelén
 Magához hívta Mihály szolgáját,
 Hogy megfejtse szép csudaálmát.
 Mihály az álmodást így fejtette meg:
 — Jelenti azt az ég megnyílása:
 Buda várának leszen bukása;
 A fényes napnak lezuhanása:
 Hites uradnak leszen halála;
 A hold arcának halványulása:
 Két szép gyermeked esik fogságba;
 Hétesztendő kis Jelica lányod,
 S fiad: Ivo; őt most is dajkálod.
 A szép csillagok elhalványultak:
 A szolgálid mind magadra hagynak;
 Esthajnalcsillag ragyog az egen:
 Egyedül maradsz, árván, özvegyen. —
 A szolga alig fejté meg álmát
 Futár hozta a szultán írását:
 — Párviadalra, most király uram,
 Vagy add át nékem Buda kulcsait, —
 Megrémült erre nagyon a király,
 S nem hívta össze nagyvezéreit.
 De összehívta mind a papokat,
 Kik sose láttak véres harcokat.
 Nemhogy keményen vinni tudjanak.
 Buda királyát ott lefejezték
 Fogságba vitték két szép gyermekét,

Elszöktek tőle rendre a szolgák,
 Nem maradt élő, csak a királynő.
 Mikor elmúlt már kilenc esztendő,
 S a tizediket is rég taposták
 Ivot, ki lovat őrzött a mezőn
 Csúfolni kezdték hetyke társai:
 — Hej Ivo te a császár bérese
 Vagy, s nem vagy a császárnő gyermeke,
 Téged Budában szült a királynő.
 — És Jelicát is benn a fonóban
 Így csúfolgatták leánytársai:
 — Hej Jelica a császár rabnője,
 Te nem vagy a császárnő gyermeke,
 Téged Budában szült a királynő.
 Ivo megkereste ott Jelicát,
 Édes néném keressük meg Budát,
 Budavárában a mi hazánkat. —
 Ne, édes bátyám, ne menj Budára
 Maradj velem a szultán házába'
 Péntek lesz holnap nagy ünnep lészen,
 S a szultán Turkom mecsetbe mégyen,
 Sétára küldi udvarhölgyeit,
 Egy öregasszony marad csak őrnek.
 Te kösd el majd a császár két lovát
 És én majd szerzek lovagi ruhát,
 És annyi kincset, mennyit elbirunk. —
 — Másnap, alighogy előbújt a nap,
 Az udvarhölgynek így szólt Jelica,
 Segítsen néném, hadd menjek vissza,
 Nem tudom mi lelt, úgy fáj a fejem,
 S nem múlik el, jaj, néném segítsen! —
 — Ne lányom, fogd a palota kulcsát
 Vesd meg magadnak legszebbik ágát,
 Elmúlik majd a fejed fájása,
 Elmúlik éles, csúf nyilallása. —
 Jelica a szép selyempárnára
 Nem feküdt, cifra gunyát magára
 Öltött és annyi kincset, mennyit bírt
 Aranyos szélű batyuba kötött.
 Ivo pedig két szép szilaj lovat
 A szultán méneséből elkötött
 Egyet magának, meg Jelicának
 S teli mezőkön, száraz tarlókon
 Suhantak, mint az égboltozaton
 A hulló csillag. A két pej lovon
 Gyorsan a Száva vizéhez értek
 A Száva partján akkor megálltak,
 Így szólt ott Ivo szép Jelicának.
 Édes Jelicám úsztass át néném. —
 Nem úztatok bíz, deli szép öcsém,
 Te úsztass előbb, én majd örködök,

Ha el is fognak majd a törökök,
 S idegen földre szolgának visznek
 De engem bizony életben visznek,
 De hogyha Téged fog el a török
 Bizony elveszi fiatal élted.
 Ivo az aranygyűrűt lehúzta
 Ujjáról s a halak közé dobta
 Beugrott maga is a Szávába
 És úgy úszott át mint könnyed bárka. —
 Jelica pedig gyöngykoszorúját
 Dobta a Száva habjai közé.
 Beugrott maga is a Szávába,
 És úgy úszott át, mint könnyed bárka.
 Mikor a Száván végre átúsztak
 Látták, hogy emitt éppen aratnak.
 Gyönvörű tábla aranyos búzát;
 Kaszáltak pedig aranykaszával,
 A markot verték ébensarlóval,
 Kaszakövük volt fehérmárványból,
 Cifra tokmányuk szarvasagancsból,
 Szép gereblyéjük rózsafaágból —
 Adj Isten néktek kaszás legények,
 S nektek is marokverő leányok,
 Aratás közben mért nem daloltok?
 — Énekelnénk mi, messzi vándorok,
 De most is gyászol a mi királynőnk,
 Gyászolja hites, királyi urát,
 Gyászolja lányát s kicsike fiát
 De mondjátok meg, messzi vándorok,
 Honnan és merre visz az utatok.
 S vitéz, testvére vagy-e a lánynak,
 Rokonok vagytok, vagy hitestársak? —
 — Nem testvérem ő, se hitestársom
 Hanem egyetlen szép mátkapárom. —
 — Aztán elérték Budavárába,
 Budavárának nagy piacára,
 Ott árult néhány piaci kofa. —
 Adj Isten néktek kofaasszonyok
 Miért nincsen most kenyér nálatok —
 És mért nem hangos most a kocsmátok,
 S mért nem táncolnak lenn a vár alatt
 Mint ahogy régen mindig táncoltak? —
 Így feleltek a fiatal kofák:
 Táncolnánk bizony, messzi vándorok,
 De most is gyászol a mi királynőnk
 Gyászolja hites, királyi urát,
 Gyászolja lányát s kicsike fiát.
 De mondjátok meg, messzi vándorok,
 Honnan és merre visz az utatok?
 S vitéz; testvére vagy-e a lánynak?
 Rokonok vagytok, vagy hitestársak?

Nem testvérem ő, sem hitestársom
 Hanem egyetlen, szép mátkapárom.
 De mondjátok meg kofaasszonyok,
 Melyik ház itt a királynő háza?
 — Könnyű meglelni, messzi vándorok,
 A fala földig fekete posztó,
 Födetlen fővel jár ott a szolga
 S a királynő kint ül a kapuba,
 Selyemruhára aranypaszománt
 Varr és ahányat a selyembe ölt
 A szép ruhára annyi könnyet ejt. —
 Gyorsan meglelték, hol a palota,
 Látták, hogy földig fekete posztó,
 Födetlen fővel jár ott a szolga,
 S a királynő kinn ül a kapuba.
 Selyemruhára aranypaszománt
 Varr és ahányat a selyembe ölt,
 A szép ruhára annyi könnyet ejt.
 Adj Isten Buda királyasszonya.
 Betérhetünk-e hozzád szállásra? —
 — Nem azért épült ez a palota,
 Hogy a madarak költsenek benne,
 Hanem, hogy fáradt utas hajléka
 Legyen s éjjeli menedékhelye.
 De kik vagytok ti, messzi utazók?
 Honnan és merre visz az útatok?
 S vitéz testvére vagy-e a lánynak?
 Rokonok vagytok, vagy hitestársak? —
 — Nem testvérem ő, sem hitestársom,
 Hanem egyetlen, szép mátkapárom. —
 Megvendégelte őket jó korán
 És elküldte a hálószobába.
 És másnap reggel kora hajnalon,
 A nap még alig bújt a föld fölé
 Költötte őket: Keljetek korán,
 Már vár a ló is messzi utazók
 Egyetek még és már induljatok
 Rövid a nap, de hosszú útatok.
 De akkor lágyan így szólt Jelica:
 Hová menjünk mi, drága jó Anyánk.
 Hisz Budavára a mi szép hazánk
 És itt voltunk mi apró gyerekek. —
 A királynőnek a nagy örömben'
 A boldogságtól megszakadt szíve.
 Még élt, mikor megcsókolta Ivot,
 S Jelica karjába holtan bukott.

Milankovics Kálmán közreműködésével
fordította

SZABOLCSI GÁBOR.